

Han hette egentligen i kyrkboken Jakop Bäckman och var född 1798. Han står i samma bok antecknad som försvarslös, det vill säga en som inte kunde ta reda på sig själv. Han var på flera sätt undermålig, en motsvarighet till vad vi nu kalla straffrifyklarad, dock med den skillnaden att straff var han inte fritagen från. Det berättas om honom att han många gånger var dömd straff än för den ena, än för den andra förseelsen, men ingenting hjälpte. Han var samme oförfärdige spektakelmakare. Bestrafningen blev helt naturligt hårdare för varje gång. I kyrkboken står antecknat att han var en fullbult, som två gånger varit dömd till 40 par spö för våld mot sina föräldrar.

Han kunde inte läsa och var inte konfirmerad, men trots detta har det ändå till i våra dagar varit ett ordspråk i socknen: »Det står i böckerna», sa Kul-Jakop.

På grund av att Jakop inte var konfirmerad, fick han heller inte ingå äktenskap, men det hindrade inte Jakop från att ha fruntimmer i huset. Han hade en kvinna från Gefle, vilken bodde hos honom i många år. Folk trodde att hon var syster till Jakop, han hade uppgett det till någon. Det yppades dock till sist att hon var från Gefle, men då hon inte låtit sig avhöra där på över tjugo år, skrevs hon till sist på Jakop.

Sista gången Jakop blev hämtad till Ovansjö kyrka för att lida spöstraff, kom han dit just vid ett tillfälle då man höll på att restaurera kyrkan. Det mästa var då gjort, så man var i färd med att sätta upp en kula på spiran. Men det fanns ingen som vågade sig på att göra detta utan att först bygga ställning. Jakop som var en oförfärdig sälle, erbjöd sig att sätta upp kulan, om han bara kunde slippa det honom dömda spöstraffet. Det var ju vägat, men Jakop visste på grund av föregående exekutioner att profossen slog obarmhärtigt hårt samt att han även, om han orkade genomlida straffet, skulle bli arbetsoduglig för lång tid framåt.

Prost och byggmästare hade överläggning med länsmannen om hur man skulle göra. De insågo nog det vådliga i företaget, men kanske resonerade man som så, att skulle Jakop förolyckas så var det väl ingen som sörjde honom, enär alla som han kommit i beröring med honom inte haft annat än obchag av honom. Alltså lovade de honom att slippa straffet den gången om han klarade uppdraget.

Jakop äntrade upp och satte kulan på sin plats, kom lyckligt ner, samt beundrades av de närvarande för sitt mod och kalla blod. Han vandrade hem till Järbo, dit ryktet om hans bragd snart spred sig. Efter den dagen fick han namnet Kul-Jakop.

Jakop hade en liten stuga i Kådsfallet efter en väg vid nedre änden av Snålmur,

den vägen fick sedan och har ännu i dag namnet Kulgatan.

Som nämnts företog sig Jakop de mest underliga saker. Han gick inte i kyrkan och gick han någon gång dit så var det endast för att även där göra något ofog. Han passade en gång på att just som gudstjänsten börjat gå in i vapenhuset och ta alla käppar som gubbar och gummor brukade lämna där. Utanför på kyrkvallen var en häst bunden vid en släde. Jakop lade käpparna i släden och spände sen för häsen samt körde i vildaste fart rakt över Storsjöns is till Arsunda kyrka, där han ställde in käpparna från Ovansjö, men tog i stället alla årsundakäppar och for med dem och hann i lagom tid före gudstjänstens slut ställa in dem i vapenhuset i Ovansjö kyrka. Man kan göra sig en föreställning om vilken villervalla detta åstadkom i två kyrksocknar, när ägarna till käpparna skulle hämta dem. Det uppdagades till sist hur det gått till, så att utbyte kunde ske och åtminstone de flesta käpparna kunde återfås av ägarna. Undra sen på att inte Jakop blev omtyckt.

Jakop försörjde sig med fiske och jakt. I sjön Hälldammen finns en holme som än i dag kallas för Kul-Jakops holme. Rester av muren efter hans fiskestuga syns där än i dag. Alltid då Jakop kom från fiske eller jakt var hans säck välfylld. Blev inte fångsten alltid så stor, fyllde Jakop ut tomrummet i säcken med torrverk för att få grannarna att tro att fångsten var god.

Jakop hade en svarvstol och tillverkade brödkavlar, brödpickar, träskålar samt även ett slags snurror, en leksak för barn. En rem lindades om snurrans slat och med denna drogs snurran i gång. Den gick med fart och dånade som ett litet tröskverk. Jag såg någon sådan snurra i min barndom, men har

förgäves lyst efter dem sedan. Denna svarvstol drogs av hans fästekvinna Anna, vilken han plågade utan förbarmande. Hon hade även några getter, vilka hon skötte.

Jakop dog 1875 i januari, men stod lik hemma i fjorton dagar. Det var föremål för utredning var och hur han skulle begravas. Han begravdes i tysthet, som det står i kyrkboken, men utanför kyrkogården. Vid en senare utökning av kyrkogården kom han dock att bli inom området. Det står ej i kyrkboken att han tog sig själv av daga, men det kan man förstå, när man vet att självspillingar ej fingo vila i vigd jord och ej fingo klockringning.

Det var även förenat med stora besvär att få en sådan begravning, enär man inte fick föra ut kistan genom dörren utan man måste ta upp golvet och gräva en öppning under syllen och ta kistan den vägen. Detta därför att den döde icke skulle gå igen.

När man söker i gamla hävder, som kyrkoböcker och tingsprotokoll m. m., kan det se ut som människor i allmänhet skulle vara missdådare, men det torde nog ligga så till att där står omtalat deras dåliga sidor men det goda de gjort har ingen sagt något om. När jag berättar om sådana som Jakop Bäckman så kan jag visserligen se att han var en galgfågel, men den säkerligen stora galghumor som genomlyser hans liv och gärningar visar att det icke enbart fanns ont inom honom.

K. E. Lindfors.

GEFLE DAGBLAD fredagen den 13 juni 1947